

Ýpin Dúzenlenmesi (IV.BÖLÜM)

- Çalyþma süresi
- Telafi çalyþmasý
- Kýsa çalyþma ve kýsa çalyþma ödeneði
- Çalyþma süresinden sayýlan haller
- Günlük çalyþmanýn baþlama ve bitip saatleri
- Ara dinlenmesi
- Gece süresi ve gece çalyþmalarý
- Hazýrlama, tamamlama ve temizleme iþleri
- Çalyþtýrma yapý ve çocuklary çalyþtýrma yasađý
- Yer ve su altýnda çalyþtýrma yasađý
- Gece çalyþtýrma yasađý
- Analýk halinde çalyþma ve sût izni
- Ýpçi özlük dosyasý
- Yönetmelikler

Çalyþma süresi

MADDE 63. - Genel bakýmdan çalyþma süresi haftada en çok kyrkbep saattir. Aksi kararlaptýrylmamýpsa bu süre, iþyerlerinde haftanýn çalyþýlan günlerine eþit ölçüde bölünerek uygulanýr.

Tarafların anlaşması ile haftalık normal çalıştırma süresi, işyerlerinde haftanın çalıştırılan günlerine, günde onbir saati aşmamak koşulu ile farklı şekilde dağıtılabilir. Bu halde, iki aylık süre içinde işçinin haftalık ortalama çalıştırma süresi, normal haftalık çalıştırma süresini aşmaz. Denkleştirme süresi toplu iş sözleşmeleri ile dört aya kadar arttırılabilir.

Çalıştırma sürelerinin yukarıdaki esaslar çerçevesinde uygulama bekilleri, Çalıştırma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Sağlık kuralları bakımından günde ancak yedibuçuk saat ve daha az çalıştırılması gereken işler, Çalıştırma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı tarafından müptereken hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Telafi çalıştırması

MADDE 64. - Zorunlu nedenlerle işin durması, ulusal bayram ve genel tatillerden önce veya sonra işyerinin tatil edilmesi veya benzer nedenlerle işyerinde normal çalıştırma sürelerinin önemli ölçüde altında çalıştırılması veya tamamen tatil edilmesi ya da işçinin talebi ile kendisine izin verilmesi hallerinde, işveren iki ay içinde çalıştırılmayan süreler için telafi çalıştırması yaptırabilir. Bu çalıştırmalar fazla çalıştırma veya fazla sürelerle çalıştırma sayılmaz.

Telafi çalıştırmaları, günlük en çok çalıştırma süresini aşmamak koşulu ile günde üç saatten fazla olamaz. Tatil günlerinde telafi çalıştırması yaptırılmaz.

Kısa çalıştırma ve kısa çalıştırma ödeneği

MADDE 65. - Genel ekonomik kriz veya zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalıştırma sürelerini geçici olarak önemli ölçüde azaltan veya işyerinde faaliyeti tamamen veya kısmen geçici olarak durduran işveren, durumu derhal gerekçeleri ile birlikte Türkiye İş Kurumuna, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı sendikaya bir yazı ile bildirir. Talebin uygunluğunun tespiti Çalıştırma ve Sosyal Güvenlik

Bakanlýðýnca yapýlýr. Bunun usul ve esaslarý bir yönetmelikle belirlenir.

Yukarýda belirtilen nedenlerle iþyerinde geçici olarak en az dört hafta iþin durmasý veya kýsa çalýþma hallerinde iþçilere alýþtýrylmadýklarý süre için iþsizlik sigortasýndan kýsa çalýþma deneði ödenir. Kýsa alýþma süresi, zorlayýcý sebebin devamý süresini ve herhalde  ayý aþamaz. Ýþinin kýsa çalýþma deneðine hak kazanabilmesi için, çalýþma süreleri ve iþsizlik sigortasý primi ödeme gün sayýsý bakýmýndan iþsizlik deneðine hak kazanma þartlarýný yerine getirmesi gerekir.

Günlük kýsa çalýþma deneðinin miktarý, iþsizlik deneðinin miktarý kadardýr.

Zorlayýcý sebeplerle iþyerinde faaliyetin tamamen veya kýsmen geçici olarak durmasý halinde, iþsizlik deneði ödemeleri 24 nc maddenin (III) numaralý bendinde ve 40 ýncý maddede öngörülen bir haftalýk süreden sonra baþlar.

Kýsa alýþma deneði aldýđý süre içinde iþçinin hastalýk ve analýk sigortasýna ait primler Ýþsizlik Sigortasý Fonu tarafýndan 2/3 oranýnda Sosyal Sigortalar Kurumuna aktarýlýr. Bu primler, sigorta primlerinin hesabýnda esas alýnan en alt kazanç sýnýrý üzerinden hesaplanýr. Ýþi, iþsizlik deneðinden yararlanma süresini doldurmadan tekrar iþe baþlar ve iþsizlik sigortasýndan yararlanmak için 4447 sayýlý Kanunun ngrdđ koþullar gerekleþmeden iþsiz kalýrsa, kýsa çalýþma deneði aldýđý süre ýkarýldýktan sonra, daha önce hak ettiði iþsizlik deneði süresini dolduruncaya kadar iþsizlik deneðinden yararlanýr.

Kýsa alýþma deneðinin ödeme süresi içinde ödenmesi gereken geçici iþ göremezlik deneðinin miktarý kýsa çalýþma deneðinin miktarýndan fazla olamaz. Geçici iþ göremezlik deneðinin dendiði dönemde, bu maddede öngörülen hastalýk ve analýk sigortasý primi ödenmez.

alýþma süresinden sayýlan haller

MADDE 66. - Aşağıdaki süreler işçinin günlük çalıştırma sürelerinden sayılır:

- Madenlerde, taş ocaklarında yahut her ne şekilde olursa olsun yeraltında veya su altında çalıştırılacak işlerde işçilerin kuyulara, dehlizlere veya asıl çalıştırma yerlerine inmeleri veya girmeleri ve bu yerlerden çıkılmaları için gereken süreler.
- İşçilerin işveren tarafından işyerlerinden başka bir yerde çalıştırılmak üzere gönderilmeleri halinde yolda geçen süreler.
- İşçinin işinde ve her an iş görmeye hazır bir halde bulunmakla beraber çalıştırılmaksızın ve çıkacak işi bekleyerek boş geçirdiği süreler.
- İşçinin işveren tarafından başka bir yere gönderilmesi veya işveren evinde veya bürosunda yahut işverenle ilgili herhangi bir yerde meşgul edilmesi suretiyle asıl işini yapmaksızın geçirdiği süreler.
- Çocuk emziren kadının işçilerin çocuklarına süt vermeleri için belirtilecek süreler.
- Demiryolları, karayolları ve köprülerin yapılması, korunması ya da onarım ve tadili gibi, işçilerin yerleşim yerlerinden uzak bir mesafede bulunan işyerlerine hep birlikte getirilip götürülmeleri gereken her türlü işlerde bunların toplu ve düzenli bir şekilde götürülüp getirilmeleri esnasında geçen süreler.

İşin niteliğinden doğmayıp da işveren tarafından sırf sosyal yardım amacıyla işyerine götürülüp getirilme esnasında araçlarda geçen süre çalıştırma süresinden sayılmaz.

Günlük çalıştırmanın başlama ve bitiş saatleri

MADDE 67. - Günlük çalıştırmanın başlama ve bitiş saatleri ile dinlenme saatleri işyerlerinde işçilere duyurulur.

İşin niteliğine göre işin başlama ve bitiş saatleri işçiler için farklı şekilde düzenlenebilir.

Ara dinlenmesi

MADDE 68. - Günlük çalıþma süresinin ortalama bir zamanýnda o yerin gelenekleri ve iþin geređine göre ayarlanmak suretiyle iþçilere;

- Dört saat veya daha kıysa süreli iþlerde onbeþ dakika,

- Dört saatten fazla ve yedibuçuk saate kadar (yedibuçuk saat dahil) süreli iþlerde yarým saat,

- Yedibuçuk saatten fazla süreli iþlerde bir saat,

Ara dinlenmesi verilir.

Bu dinlenme süreleri en az olup aralıksız verilir.

Ancak bu süreler, iklim, mevsim, o yerdeki gelenekler ve iþin niteliği göz önünde tutularak sözleşmeler ile aralı olarak kullanılabilir.

Dinlenmeler bir iþyerinde iþçilere aynı veya değişik saatlerde kullanılabilir.

Ara dinlenmeleri çalıþma süresinden sayılmaz.

Gece süresi ve gece çalıþmaları

MADDE 69. - Çalıþma hayatýnda "gece" en geç saat 20.00'de baþlayarak en erken saat 06.00'ya kadar geçen ve her halde en fazla onbir saat süren dönemdir.

Bazý iplerin niteliđine ve geređine göre yahut yurdun bazý bölgelerinin özellikleri bakýmýndan, çalıþma hayatýna ilipkin "gece" baþlangýcýnýn daha geriye alýnmasý veya yaz ve kýþ saatlerinin ayarlanmasý, yahut gün döneminin baþlama ve bitme saatlerinin belirtilmesi suretiyle birinci fýkradaki hükmün uygulama þekillerini tespit etmek yahut bazý gece alıþmalarýna herhangi bir oranda fazla ücret ödenmesi usulünü koymak veyahut gece iþletmelerinde ekonomik bir zorunluluk bulunmayan iþyerlerinde iþçilerin gece alıþmalarýný yasak etmek üzere yönetmelikler ykartýlabilir.

Ýþilerin gece alıþmalarý yediuuk saati geçemez.

Gece alıþtırýlacak iþçilerin sađlýk durumlarýnýn gece alıþmasýna uygun olduđu, iþe baþlamadan önce alýnacak sađlýk raporu ile belgelenir. Gece alıþtırýlan iþçiler en geç iki yýlda bir defa iþveren tarafýndan periyodik sađlýk kontrolünden geçirilirler. Ýþilerinin sađlýk kontrollerinin masraflarý iþveren tarafýndan karþýlanýr.

Gece alıþmasý nedeniyle sađlýđýnýn bozulduđunu raporla belgeleyen iþiye iþveren, mümkünse gündüz postasýnda durumuna uygun bir iþ verir.

Ýþveren gece postalarýnda alıþtırýlacak iþçilerin listelerini ve bu iþçiler için iþe baþlamadan önce alýnan ve periyodik sađlýk raporlarýnýn bir nshasýný ilgili bölge müdürlüđüne vermekle yükümlüdür.

Gece ve gündüz iþletilen ve nbetleþe iþi postalarý kullanýlan iþlerde, bir çalıþma haftasý gece alıþtırýlan iþçilerin, ondan sonra gelen ikinci çalıþma haftasý gündüz alıþtırýlmalarý suretiyle postalar sýraya konur. Gece ve gündüz postalarýnda iki haftalýk nbetleþme esasý da uygulanabilir.

Postasý deđiþtirilecek iþi kesintisiz en az onbir saat dinlendirilmeden diđer postada alıþtırýlamaz.

Hazýrlama, tamamlama ve temizleme ipleri

MADDE 70. - Genel olarak bir iþyeryerinde belirli çalyþma saatlerinden önce veya sonra gerekli olan hazýrlama veya tamamlama yahut temizleme iplerinde çalyþan iþçiler için iþin düzenlenmesi ile ilgili hükümlerden hangilerinin uygulanmayacađy yahut ne gibi deđiþik þartlar ve usullerle uygulanacađy Çalyþma ve Sosyal Güvenlik Bakanlýđy tarafından hazýrlanacak bir yönetmelikte gösterilir.

Çalyþtırma yapı ve çocuklarý çalyþtırma yasađy

MADDE 71. - Onbeþ yaþýný doldurmamýþ çocuklarýn çalyþtırýlmasý yasaktýr. Ancak, ondört yaþýný doldurmuþ ve ilköđretimi tamamlamýþ olan çocuklar, bedensel, zihinsel ve ahlaki geliþmelerine ve eđitime devam edenlerin okullarýna devamýna engel olmayacak hafif iplerde çalyþtırýlabilirler.

Çocuk ve genç iþçilerin iþe yerleþtirilmelerinde ve çalyþtırýlabilecekleri iplerde güvenlik, sađlýk, bedensel, zihinsel ve psikolojik geliþmeleri, kiþisel yatkýnlýk ve yetenekleri dikkate alýnýr. Çocuđun gördüđü iþ onun okula gitmesine, mesleki eđitiminin devamýna engel olamaz, onun derslerini düzenli bir þekilde izlemesine zarar veremez.

Onsekiz yaþýný doldurmamýþ çocuk ve genç iþçiler bakımýndan yasak olan iþler ile onbeþ yaþýný tamamlamýþ, ancak onsekiz yaþýný tamamlamamýþ genç iþçilerin çalyþmasýna izin verilecek iþler, ondört yaþýný bitirmiþ ve ilk öđretimini tamamlamýþ çocuklarýn çalyþtırýlabilecekleri hafif iþler ve çalyþma koþullary Çalyþma ve Sosyal Güvenlik Bakanlýđy tarafından altý ay içinde çýkarýlacak bir yönetmelikle belirlenir.

Temel eđitimi tamamlamýþ ve okula gitmeyen çocuklarýn çalyþma saatleri günde yedi ve haftada otuzbeþ saatten fazla olamaz. Ancak, onbeþ yaþýný tamamlamýþ çocuklar için bu süre günde sekiz ve haftada kýrk saate kadar artýrýlabilir.

Okula devam eden çocuklarýn eđitim dönemindeki çalyþma süreleri, eđitim saatleri dýþýnda olmak üzere, en fazla günde iki saat ve haftada on saat olabilir. Okulun kapalý olduđu dönemlerde çalyþma süreleri yukarıda birinci fıkrada öngörülen süreleri aþamaz.

Yer ve su altýnda çalýptýrma yasađý

MADDE 72. - Maden ocaklarý ile kablo döbemesi, kanalizasyon ve tünel inþaatý gibi yer altýnda veya su altýnda çalýþýlacak iþlerde onsekiz yaþýný doldurmamýþ erkek ve her yabtki kadýnlarýn çalýþtýrýlmasý yasaktýr.

Gece çalýptýrma yasađý

MADDE 73. - Sanayie ait iþlerde onsekiz yaþýný doldurmamýþ çocuk ve genç iþçilerin gece çalýþtýrýlmasý yasaktýr.

Onsekiz yaþýný doldurmup kadýn iþçilerin gece postalarýnda çalýþtýrýlmasýna ilipkin usul ve esaslar Sađlýk Bakanlýđýnýn görüþü alýnarak Çalýþma ve Sosyal Güvenlik Bakanlýđýnca hazýrlanacak bir yönetmelikte gösterilir.

Analýk halinde çalýþma ve süit izni

MADDE 74. - Kadýn iþçilerin dođumdan önce sekiz ve dođumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam onaltý haftalýk süre için çalýþtýrýlmamalarý esastýr. Çođul gebelik halinde dođumdan önce çalýþtýrýlmayacak sekiz haftalýk süreye iki hafta süre eklenir. Ancak, sađlýk durumu uygun olduđu takdirde, doktorun onayý ile kadýn iþçi isterse dođumdan önceki üç haftaya kadar iþyerinde çalýþabilir. Bu durumda, kadýn iþçinin çalýþtýđý süreler dođum sonrası sürelerle eklenir.

Yukarıda öngörülen süreler iþçinin sađlýk durumuna ve iþin özelliđine göre dođumdan önce ve sonra gerekirse artýrýlabilir. Bu süreler hekim raporu ile belirtilir.

Hamilelik süresince kadýn iþçiye periyodik kontroller için ücretli izin verilir.

Hekim raporu ile gerekli görüldüğü takdirde, hamile kadının işçi sađlýđýna uygun daha hafif iplerde çalıptýrýlýr. Bu halde işçinin ücretinde bir indirim yapılmaz.

Ýsteđi halinde kadının işçiye, onaltı haftalık sürenin tamamlanmasýndan veya çoğul gebelik halinde onsekiz haftalık süreden sonra altı aya kadar ücretsiz izin verilir. Bu süre, yıllık ücretli izin hakkının hesabında dikkate alınmaz.

Kadın işçilere bir yapıyndan küçük çocuklarının emzirmeleri için günde toplam birbuçuk saat süt izni verilir. Bu sürenin hangi saatler arasında ve kaç bölünerek kullanılacađýný işçi kendisi belirler. Bu süre günlük çalıpma süresinden sayýlýr.

İşçi özlük dosyasý

MADDE 75. - İşveren çalıptýrdýđý her işçi için bir özlük dosyasý düzenler. İşveren bu dosyada, işçinin kimlik bilgilerinin yanında, bu Kanun ve diđer kanunlar uyarınca düzenlemek zorunda olduđu her türlü belge ve kayýtları saklamak ve bunları istendiđi zaman yetkili memur ve mercilere göstermek zorundadır.

İşveren, işçi hakkında edindiđi bilgileri dürüstlük kuralları ve hukuka uygun olarak kullanmak ve gizli kalmasýnda işçinin haklı çýkarý bulunan bilgileri açýklamamakla yükümlüdür.

Yönetmelikler

MADDE 76. - Nitelikleri gereği günlük ve haftalık çalıpma sürelerinin 63 üncü maddede öngörüldüğu şekilde uygulanması mümkün olmayan iş ve işyerlerinde çalıpma sürelerinin günlük yasal çalıpma süresini aşmayacak şekilde ve en çok altı aya kadar denkleştirme süresi tanýnarak uygulanmasını sağlayacak usuller Çalıpma ve Sosyal Güvenlik Bakanlýđınca hazýrlanacak yönetmeliklerle düzenlenir.

Nitelikleri dolayısıyla devamlı çalıptýkları için durmaksızın birbiri ardına işçi

postaları alıptırılarak iletilen yahut nbetlepe içi postaları ile yapılan iplerde, çalıpma sürelerine, hafta tatillerine ve gece alıpmalarına ve çalıpma ortasındaki zorunlu dinlenmelere dair özel usul ve esaslar çalıpma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmeliklerle düzenlenir.